

CIMITIRELE DEDICATE EROILOR DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL DIN JUDEȚUL SIBIU

Toma-Cosmin ROMAN*

Înfăptuirea Statului Național Unitar Român în granițele lui străbune, la 1 decembrie 1918, a fost visul de veacuri al poporului nostru. Pentru realizarea acestui deziderat, armata României a jertfit peste 800.000 de vieți, la care s-au adăugat și mii de alți eroi români transilvăneni și bucovineni, încadrați voluntar în rândurile armatei române. Mulți dintre aceștia au fost fii ai plaiurilor sibiene care s-au jertfit pentru împlinirea idealului comun al unității naționale. În memoria lor, urmașii le-au recunoscut și răsplătit faptele și jertfa de sânge, slăvindu-le prin amenajarea de cimitire și ridicarea de monumente. În perioada interbelică, multe comunități din zona Sibiului au îmbogățit zestrea eroică prin monumente închinare fiilor săi jertfiți în războiul reîntregirii, dând hărții județului Sibiu și o nouă înfățișare: cea de hartă eroică. Aceste relicve eroice constituie o adevărată carte de istorie a neamului, scrisă în graiul tăcut al lepezilor de piatră, al plăcilor de marmură, al fierului forjat, al bronzului modelat și al lemnului încrustat.

Dând curs reglementărilor Guvernului României Mari, în orașele și în comunele județului Sibiu s-au înființat asociații și societăți ale mormintelor și monumentelor eroilor, care au angrenat întreaga populație, instituțiile administrațiilor locale, biserica, armata, școala, intelectuali, veterani de război. Activitatea de amenajare a cimitirelor și monumentelor s-a extins, în timp, până în preajma anului 1940 și a cuprins cea mai mare parte a comunităților în care s-au desfășurat luptele din septembrie 1916 în cadrul bătăliei Sibiului. În localități precum Boița, Daia, Poplaca, sătenii au adunat trupurile neînsuflețite ale ostașilor care au fost înmormântate chiar

* Muzeograf.

pe locurile unde s-au desfășurat luptele. Alți eroi au fost înhumați chiar în cimitirele acestor sate. Până în anul 1940 au fost amenajate morminte, cimitire, gropi comune și ridicate și alte opere comemorative, precum obeliscuri, troițe, monumente, cruci comemorative.

Dezvelirea și sfințirea monumentelor ridicate în memoria eroilor jertfiți în Războiul Întregirii, în toate localitățile județului Sibiu, s-au desfășurat într-o atmosferă sărbătorească la care au participat întreaga populație, reprezentanți ai autorităților, prefectunii, ai mitropoliei Ardealului și arhiepiscopiei Sibiului, ai armatei, cadre didactice și alte personalități din plan local și național. Această atmosferă sărbătorească a fost întregită și afirmată și cu prilejul sărbătoririi Zilei Eroilor, instituită prin Decret Regal la 24 august 1920, spre a fi sărbătorită de ziua Înălțării Domnului.

Pe teritoriul județului Sibiu au fost identificate, până în 2008, 10 cimitire provenite din perioada Primului Război Mondial. În acest sens, amintim cimitirele din localitățile Boița, Cârța, Daia, Hosman, Iacobeni, Noul Român, Poplaca, Porumbacu de Jos, Sadu și Șelimbăr. Cele mai mari locuri de înhumare din județul Sibiu sunt cimitirele din Boița, Șelimbăr și Daia. Cea mai mare parte a acestor cimitire se află într-o stare relativ bună de conservare. Există și excepții, cum este cazul cimitirului din Boița.

Cimitirul de onoare Daia – vedere generală

*Mormânt comun al eroilor români din cimitirul de
onoare din Daia*

La Boița,
în urma luptelor
de pe Valea
Oltului din anii
1916-1919, a fost
constituit un
cimitir. Până în
anul 1928 au fost
înhumati în total
190 eroi de
diferite naționa-
lități (146 ro-
mâni, 33 ger-
mani, 3 austrieci,

un italian și 7 eroi necunoscuți). În cadrul cimitirului eroiilor, în anul 1924, a fost ridicată o fântână comemorativă cu șipot, flancată de două urne, având o înălțime de 2,2 m și o adâncime de 0,7 m botezată „Fântâna Eroilor“. Acesta a fost realizată din beton. Pe fațada monumentului se află următorul înscris: „Pentru pomenirea Eroilor căzuți în luptele din Valea Oltului în anii 1916-1919 a fost zidită cișmeaua aceasta după stăruința Comandorului Eugeniu Botez, Director general al Asistenței Sociale, Director al Orfelinatului „Castelul Turnu Roșu“ fiind Comandorul Gheorghe Munteanu. Lucrarea a fost întocmită de căpitanul Carol Schulz delegat al Societății Mormintele Eroilor în anul 1924“. Acest cimitir se află, în ciuda eforturilor comunității, într-o stare avansată de degradare. Există însemne căzute la pământ, vegetația acoperă în cea mai mare parte mormintele. Sunt, de asemenea, indicii potrivit cărora însemnele din cimitir nu ar mai corespunde mormintelor inițiale.

Într-o stare de conservare ceva mai bună se prezintă cimitirul de la Șelimbăr. Crucile se află încă în picioare, cu toate că urmele timpului se pot observa lesne și pe acestea. Acesta a fost creat după Primul Război Mondial, fiind înhumați 33 de soldați români și 8 austrieci căzuți în Bătălia de la Sibiu din 13/26-15/28 septembrie 1916. Nu se cunosc numele soldaților. În centrul cimitirului a fost

ridicat un obelisc care a fost dezvelit la 15 noiembrie 1925. Pe frontispiciul acestuia este scris următorul text: „În amintirea ostașilor lui Mihai Viteazul, căzuți pe aceste locuri în anul 1599, și a ostașilor căzuți pe întinsul țării în războiul 1916 – 1919“.

Cimitirul eroilor de la Șelimbăr

Cimitirul a fost greu de întreținut fapt pentru care Comitetul regional Sibiu al Societății „Cultul Eroilor“ a finanțat construirea unei cripte sub altarul Bisericii din Șelimbăr. Aici au fost depuse osemintele eroilor în primăvara anului 1932.

Într-o stare relativ bună de conservare se află și cimitirul din apropierea Sibiului, pe Dealul Dăii. Acesta a fost constituit în anii '20 ai secolului trecut prin inițiativa unor ofițeri din Regimentul 48 Buzău, dar și cu sprijinul Asociația Națională Cultul

Cimitirul eroilor de la Poplaca – vedere de ansamblu

Eroilor din orașul Buzău, al Arhiepiscopiei Sibiu, al Parohiei din Daia, al autorităților administrației locale Sibiu și al Comandamentului Corpului 7. Aici se odihnesc peste 1.400 de eroi căzuți în noaptea de 9 septembrie 1916 în luptele desfășurate în jurul Sibiului.

În anul 2008 a fost redescoperit un alt cimitir de mari dimensiuni dedicat eroilor din Primul Război Mondial. Acesta se află la 5 km de Sibiu pe drumul ce leagă orașul de comuna Poplaca. Aici au fost strămutați, în anul 1923, soldații îngropați în cimitirele din Poplaca, Orlat și alte localități din partea de sud a județului, cu ceremonial militar. Documentele vremii arată că ar fi vorba de aproape două sute de morminte ale eroilor necunoscuți. Locurile de veci au fost marcate cu cruci de lemn care între timp au dispărut iar pădurea a pus stăpânire cu totul peste mormintele soldaților. Odată cu trecerea timpului cimitirul a fost dat uitării, iar vegetația l-a acoperit în întregime. În zilele noastre, se mai cunoștea existența cimitirului numai din documentele perioadei interbelice. La începutul anului 2008, cimitirul a fost identificat de prefectul Sibiului Ilie Mitea și de Vasile Crișan, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Sibiu.

La refacerea cimitirului au contribuit toate instituțiile din Sibiu. Direcția Silvică a curățat locul de vegetație, iar de sub ierburile înalte și de sub ciulini au reapărut 204 morminte, spre surprinderea tuturor. Consiliul Județean Sibiu, Prefectura și Primăria au participat în egală măsură cu fonduri pentru reamenajarea cimitirului. De asemenea, au fost amplasate cruci la fiecare mormânt, a fost reame-

Ceremonialul dedicat pomenirii eroilor din Cimitirul Poplaca (24 septembrie 2008)

najat drumul de acces spre cimitir și a fost împrejmuit de un gard de lemn. În mijlocul cimitirului a fost ridicată o troiță.

La 24 septembrie 2008, cimitirul de la Poplaca a fost readus la cinstea cuvenită. Comemorarea celor 204 eroi din Primul Război Mondial a fost realizată în prezența consulului ger-

man și a reprezentantului Ambasadei Austriei la București, a prefectului Ilie Mitea, a primarului Sibiului, Klaus Johanns. Cu această ocazie a fost oficiată și o slujbă de pomenire a eroilor efectuată de Înalt Prea Sfințitului Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, alături de reprezentanții Bisericii Catolice și Evanghelice.

Totul s-a încheiat cu depuneri de coroane la rădăcina troiței și cu onoruri militare în cinstea celor 204 de soldați înmormântați în cimitir.

Depunerea coroanelor de flori la Cimitirul eroilor Poplaca (24 septembrie 2008)

Oficierea slujbei religioase la Cimitirul eroilor Poplaca (24 septembrie 2008)

Astfel putem spune că unul dintre cimitirele dedicate eroilor din Primul Război Mondial din județul Sibiu se află în cea mai bună stare de conservare și de îngrijire. Cazul cimitirului de la Poplaca este unul fericit. Dar, din păcate, cea mai mare parte a cimitirelor și monumentelor Întregirii se află, acum, aproape în totală degradare, pe cale să dispară definitiv. Această nepăsare față de moștenirea lăsată de înaintașii noștri dovedește că sentimentul cultului pentru eroii neamului, intrat în adormire în anii regimului totalitar, nu s-a trezit nici după 18 ani de la Revoluția din decembrie 1989.